

Αρ. Φακέλου 11.17.012.09

**Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ 2008
(Νόμος Αρ. 13(Ι)/2008)**

Καταγγελία του κ. Τάσου Ιωάννου εναντίον των ξενοδοχείων Anastasia Hotel, Marlita 3 blocks a, b, c, Papantonia 2 blocks, Tsokkos Gardens 2 blocks, Polykarpia Hotel, Ausonia Hotel και Bampero Apartments, Athea Village, Aqua Sol (Jacaranda), Crown Resorts (Ellamaris 3 blocks 120 rooms), Lordos Hotel (Golden Coast) και Pernera Hotel και των τουριστικών πρακτόρων Sun House, Thomson, First Choice, Thomas Cook και Biblio Globus.

Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού:

κα. Λουκία Χριστοδούλου,	Πρόεδρος
κα. Ελένη Καραολή,	Μέλος
κ. Ανδρέας Καρύδης,	Μέλος
κ. Χάρης Παστελλής,	Μέλος
κ. Χρίστος Τσίγκης,	Μέλος

Ημερομηνία απόφασης: 5 Σεπτεμβρίου 2013

ΑΠΟΦΑΣΗ

Αντικείμενο της υπό εξέταση καταγγελίας αποτελεί η κατ' ισχυρισμό παράβαση των άρθρων 3(1)(α), 6(1)(α) και 6(2) του περί Προστασίας του Ανταγωνισμού Νόμου αρ.13(Ι)/2008 (στο εξής ο «Νόμος») καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής η «ΣΛΕΕ») ως οι ισχυρισμοί του κ. Τάσου Ιωάννου, ιδιοκτήτη εστιατορίου (στο εξής ο «καταγγέλλων») εναντίον των ξενοδοχείων ή/και καταλυμάτων που ανήκουν στην εταιρεία Tsokkos Hotels Public Ltd, άλλων ξενοδοχείων ή/και καταλυμάτων καθώς και των τουριστικών πρακτόρων/διοργανώτριες εταιρείες ταξιδιών (στο εξής οι «καταγγελλόμενοι»).

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Ο καταγγέλλων στις 23 Μαΐου 2012 υπέβαλε καταγγελία με επιστολή του ημερομηνίας 9 Μαΐου 2012 στην Επιτροπή Προστασίας του Ανταγωνισμού εναντίον των ξενοδοχείων και των ευρωπαϊών τουριστικών πρακτόρων.

Η Επιτροπή σε συνεδρίες της ημερομηνίας 15 Ιουνίου 2012 και 13 Ιουλίου 2012, αποφάσισε ότι η καταγγελία δεν περιείχε όλες τις πληροφορίες που αναγράφονται στο παράρτημα του Νόμου αλλά ούτε και ικανοποιητικές πληροφορίες ώστε να της επιτρέπουν να προχωρήσει στην αποδοχή της καταγγελίας και έδωσε οδηγίες στην Υπηρεσία να αποστείλει σχετικές επιστολές στον καταγγέλλοντα με τις οποίες να του κοινοποιούνται οι διαπιστώσεις της και να τον καλεί παράλληλα να υποβάλει εντός είκοσι μία (21) ημερών την καταγγελία σύμφωνα με τις υποδείξεις της.

Ο καταγγέλλων απέστειλε νέα επιστολή με ημερομηνία 5 Σεπτεμβρίου 2012 παρέχοντας στοιχεία και πληροφορίες ως οι υποδείξεις της Επιτροπής. Η Επιτροπή σε συνεδρία της στις 11 Σεπτεμβρίου 2012 εξέτασε την εν λόγω καταγγελία και αποφάσισε ομόφωνα να δώσει οδηγίες στην Υπηρεσία για διεξαγωγή προκαταρκτικής έρευνας.

Η Υπηρεσία, ενεργώντας στη βάση των οδηγιών της Επιτροπής και αφού διεξήγαγε τη δέουσα προκαταρκτική έρευνα της καταγγελίας υπέβαλε σημείωμα ημερομηνίας 17 Ιουλίου 2013 με τα συμπεράσματα της,

Η Επιτροπή, αφού έλαβε υπόψη της όλο το περιεχόμενο του διοικητικού φακέλου σε συνάρτηση με το περιεχόμενο του σημειώματος της Υπηρεσίας, κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι στη βάση των ενώπιον της στοιχείων δεν στοιχειοθετούνται πιθανολογούμενες παραβάσεις των άρθρων 3 ή/και 6 του Νόμου ή/και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ. Η Επιτροπή αποφάσισε να κοινοποιήσει στον καταγγέλλοντα το προκαταρκτικό της συμπέρασμα δίνοντάς του τη δυνατότητα να θέσει εγγράφως τις απόψεις του εντός είκοσι μίας ημερών. Το προκαταρκτικό συμπέρασμα της Επιτροπής κοινοποιήθηκε στον καταγγέλλοντα στις 6 Αυγούστου 2013 με σχετική επιστολή.

Οι θέσεις του καταγγέλλοντα επί των προκαταρκτικών συμπερασμάτων της Επιτροπής παραλήφθηκαν στις 12 Αυγούστου 2013.

Κατά τη συνεδρία της ημερομηνίας 5 Σεπτεμβρίου 2013, η Επιτροπή εξέτασε τις θέσεις του καταγγέλλοντα επί των προκαταρκτικών της συμπερασμάτων και κατέληξε ως ακολούθως:

II. ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ

Καταγγέλλων – κ. Τάσος Ιωάννου

Ο καταγγέλλων κ. Τάσος Ιωάννου είναι ο ιδιοκτήτης του εστιατορίου «Steak & Ale» που βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα¹ στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου και προσφέρει τόσο Κυπριακή όσο και διεθνή κουζίνα. Το εστιατόριο λειτουργεί από την 1η Απριλίου 1996 και όπως δηλώνει αυτό αποτελεί τη μοναδική του επιχειρηματική δραστηριότητα.

Καταγγελλόμενοι

Οι καταγγελλόμενες επιχειρήσεις που ανήκουν στην εταιρεία A. Tsokkos Hotels Public Ltd που είναι οι ακόλουθες:

- Anastasia Hotel: Η εν λόγω επιχείρηση είναι ξενοδοχείο 4 αστέρων, βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου και λειτουργεί από το 1998². Ανήκει κατά [...] ³ % σε θυγατρική εταιρεία της A. Tsokkos Hotels Public Ltd.
- Marlita Hotel: Η εν λόγω επιχείρηση είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα που βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου⁴ το οποίο λειτούργησε το 1990 και ανήκει κατά [...] % σε θυγατρική εταιρεία της A. Tsokkos Hotels Public Ltd.
- Parantonia Apts: Η εν λόγω επιχείρηση είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα το οποίο λειτούργησε το 1993⁵. Διαθέτει 112 διαμερίσματα και βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου. Ανήκει στην εταιρεία Parantonia Estatic Ltd και η A. Tsokkos Hotels Public Ltd κατέχει το [...] % μέσω συνδεδεμένης εταιρείας.
- Tsokkos Gardens Apts: Η εν λόγω επιχείρηση είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα το οποίο λειτούργησε το 2000⁶. Διαθέτει 83 διαμερίσματα και ανήκει στην εταιρεία Tasiastourist Ltd στην οποία η A. Tsokkos Hotels Public Ltd κατέχει το [...] %.
- Polykarpia Hotel: Η εν λόγω επιχείρηση είναι ξενοδοχείο⁷ το οποίο λειτούργησε το 1995 και ανήκει στην Polykarpia Hotels Ltd και η A. Tsokkos Hotels Public Ltd κατέχει το [...] % μέσω συνδεδεμένης εταιρείας.

¹ Σημειώνεται ότι η περιοχή Περνέρα βρίσκεται στον Πρωταρά, ο οποίος υπάγεται στο Δήμο Παραλιμνίου της ελεύθερης περιοχής Αμμοχώστου.

² <http://www.tsokkos.com/index.php?id=162>

³ Οι αριθμοί και/ή τα στοιχεία που παραλείπονται και δεν εμφανίζονται τόσο σε αυτό το σημείο, όσο και στη συνέχεια καλύπτονται από επιχειρηματικό/επαγγελματικό απόρρητο. Ενδεικτικό της παράλειψης είναι το σύμβολο [...].

⁴ <http://www.tsokkos.com/index.php?id=212>

⁵ <http://www.tsokkos.com/index.php?id=220>

⁶ <http://www.tsokkos.com/index.php?id=204>

⁷ <http://www.tsokkos.com/index.php?id=224>

- Ausonia Hotel: Η εν λόγω επιχείρηση είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα⁸ το οποίο λειτούργησε το 1998. Διαθέτει 50 διαμερίσματα, βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου και ανήκει [...] % σε θυγατρική εταιρεία της A. Tsokkos Hotels Public Ltd.
- Pambero Apts: Η εν λόγω επιχείρηση είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα είναι κλειστό από το 2010 και ανήκει στην εταιρεία Andreniada Developments Ltd στην οποία η A. Tsokkos Hotels Public Ltd κατέχει το [...] %.

Τα υπόλοιπα καταγγελλόμενα ξενοδοχεία ή/και καταλύματα καθώς και καταγγελλόμενοι τουριστικοί πράκτορες που είναι οι ακόλουθοι:

- Louis Althea Beach: Το Louis Althea Beach είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα κατηγορίας Α', βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου και λειτουργεί από τις 12.05.2003 ως Blue Village. Το Blue Village είναι ένα προϊόν (concept product) της εταιρείας TUI Nordic.⁹
- Aqua Sol Jacaranda: Το Aqua Sol Jacaranda είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα κατηγορίας Β το οποίο διαθέτει 99 δωμάτια ενός υπνοδωματίου, 16 στούντιο και 33 αναβαθμισμένα διαμερίσματα. Βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου και λειτουργεί από το 2000.¹⁰
- Crown Resorts Elamaris: Το Crown Resort Elamaris είναι ξενοδοχειακό συγκρότημα κατηγορίας Α το οποίο περιλαμβάνει 133 διαμερίσματα ενός υπνοδωματίου και 41 στούντιο, βρίσκεται στην περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου και λειτουργεί από το 2000.¹¹
- Golden Coast / Lordos Hotels: Το Golden Coast Beach hotel¹² είναι ξενοδοχείο 4 αστέρων, βρίσκεται στον Πρωταρά και λειτουργεί από το 1987. Ανήκει κατά [...] % στην εταιρεία [...] και κατά [...] % στην εταιρεία [...]. Η εταιρεία Golden Coast Ltd είναι κατά [...] % εξαρτημένη από την εταιρεία [...].
- Pernera Beach Hotel: Το PERNERA Beach Hotel¹³ είναι ξενοδοχείο που βρίσκεται στον Πρωταρά, διαθέτει 191 δωμάτια και λειτουργεί από το 1978. Το ξενοδοχείο διαχειρίζεται η εταιρεία D.Skaros Enterprises Ltd.
- Biblio Globus: Η Biblio Globus είναι διοργανώτρια εταιρεία ταξιδιών με έδρα τη Ρωσία. Ο τομέας δραστηριοτήτων της εταιρείας αφορά κατά βάση εξερχόμενο τουρισμό στον οποίο προσφέρονται διάφορες επιλογές για διακοπές στη θάλασσα, κρουαζιέρες και

⁸ <http://www.tsokkos.com/index.php?id=194>

⁹ <http://www.louishotels.com/en/our-hotels-in-cyprus-and-greece/hotels-in-cyprus/louis-althea-beach>

¹⁰ <http://www.aquasolhotels.com/site-hotel-17-en.php>

¹¹ <http://www.crownresortsgroup.com/Hotels/Crown-Resorts-Elamaris--Protaras>

¹² <http://www.goldencoast.com.cy/en/>

¹³ <http://www.penera-hotel.com/index.html>

οργανωμένες εκδρομές. Η εν λόγω εταιρεία αντιπροσωπεύεται στην Κύπρο από την JTA Travel¹⁴.

- First Choice και Thomson Holidays (TUI UK Ltd): Η First Choice¹⁵ και η Thomson Holidays¹⁶ είναι εμπορικές επωνυμίες της εταιρείας TUI UK Ltd μέλος του ομίλου TUI Travel PLC με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο τομέας δραστηριοτήτων τους αφορά κατά βάση τη διοργάνωση διακοπών, ταξιδιών αναψυχής προσφέροντας παράλληλα ναυλωμένες πτήσεις από και προς το εξωτερικό¹⁷. Οι υπό αναφορά εταιρείες αντιπροσωπεύονται στην Κύπρο από την εταιρεία Aeolos Travel.¹⁸
- Thomas Cook: Στον όμιλο εταιρειών Thomas Cook υπάγονται διάφορες εταιρείες που δραστηριοποιούνται κυρίως στη διοργάνωση ταξιδιών. Ο εν λόγω όμιλος αποτελεί ένα από τους πιο δημοφιλείς πράκτορες ανά τον κόσμο και έχει ξεκινήσει να λειτουργεί από το 1841.¹⁹ Στην Κύπρο αντιπροσωπεύεται από την εταιρεία Sun House²⁰.

III. ΚΑΤ' ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΝ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ

Οι ισχυριζόμενες παραβάσεις όπως έχουν διατυπωθεί στην καταγγελία που έγινε αποδεκτή ως νομότυπη αφορούν τα άρθρα 3 και 6 του Νόμου και τα άρθρα 81 και 82 (τώρα άρθρα 101 και 102 της ΣΛΕΕ). Στα πλαίσια της έρευνας ο καταγγέλλων διευκρίνισε ότι επικαλείται τις ισχυριζόμενες παραβάσεις των άρθρων 3(1)(α), 6(1)(α) και 6(2) του Νόμου, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ, αναφορικά με την πρακτική των καταγγελλομένων να προχωρούν σε κράτηση παρκέτων τύπου all inclusive σε τουρίστες, με αποτέλεσμα οι τελευταίοι να περιορίζονται στα ξενοδοχεία εις βάρος των εστιατορίων.

Οι ισχυρισμοί του καταγγέλλοντα σε σχέση με την κατ' επίκληση παράβαση του άρθρου 3 του Νόμου αφορούν όπως ο ίδιος αναφέρει στην επιστολή του ημερομηνίας 5 Σεπτεμβρίου 2012 τα ακόλουθα ξενοδοχεία «...*Anastasia Hotel, Marlita 3 blocks a, b, c, Papantonia 2 blocks, Tsokkos gardens 2 blocks, Polykarpia hotel, Ausonia hotel, Bampero apartments ... Athea village, Aqua sol (jacaranda), Crown resorts (ellamaris 3 blocks 120 rooms), Lordos hotel (golden coast), Pernera Hotel*» και των τουριστικών πρακτόρων «...*sun house, Thomson, first choice, Thomas Cook, biblio globus...*». Για τους ισχυρισμούς του περί παράβασης του άρθρου 6 του Νόμου ο καταγγέλλων στρέφεται όπως ο ίδιος αναφέρει στην επιστολή του ημερομηνίας 5 Ιουλίου 2012 εναντίον της «...εταιρείας *Tsokkos Hotels...*».

¹⁴ Στοιχεία από ιστοσελίδα ΚΟΤ: www.visitcyprus.biz
(http://www.visitcyprus.com/media/b2b_en/Tourism_Services/Tour_Operators/Russian_TO.pdf)

¹⁵ <http://www.firstchoice.co.uk/about-us/who-we-are/>

¹⁶ <http://www.thomson.co.uk/editorial/legal/my-thomson-terms-and-conditions.html>

¹⁷ <http://www.tuitravelpc.com/about-us>

¹⁸ Ibid footnote 1

¹⁹ <http://www.thomascook.com/thomas-cook-history/>

²⁰ Ibid footnote 1

Σύμφωνα με τα ενώπιον της Επιτροπής στοιχεία προκύπτει ότι ο καταγγέλλων στην αρχική του καταγγελία υποστήριξε ότι το έκνομο της συμπεριφοράς των καταγγελλομένων συνίσταται ακριβώς στην πρακτική που οι τελευταίοι εφαρμόζουν αναφορικά με τις συμφωνίες που συνάπτουν για παροχή πακέτων all inclusive στους τουρίστες χωρίς μάλιστα να δίνουν στους τελευταίους κανένα δικαίωμα επιλογής. Ακολούθως, επικαλέστηκε στοιχεία από τον ΚΟΤ για να καταδείξει ότι κατά το 2011 ένας μεγάλος αριθμός τουριστών επέλεξε να κλείσει πακέτα all inclusive ή half board για τις διακοπές του.

Στα πλαίσια της διεξαγωγής της έρευνας διευκρινίστηκε από τον καταγγέλλοντα ότι επικαλείται το άρθρο 3(1)(α) σε σχέση με το ζήτημα καθορισμού τιμών υπηρεσιών που προσφέρονται από τα ξενοδοχεία σε συνεργασία με τους τουριστικούς πράκτορες καθώς και το άρθρο 6(1)(α) εν σχέση με το ζήτημα της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης της εταιρείας A. Tsokkos Hotels Public Ltd όσον αφορά το θέμα καθορισμού τιμών. Επισημαίνεται ότι το ζήτημα καθορισμού τιμών δεν συμπεριλήφθηκε στην αρχική καταγγελία.

Τέλος, ο καταγγέλλων επικαλέστηκε παράβαση του άρθρου 6(2) του Νόμου αναφέροντας συγκεκριμένα: «..βάση το άρθρο 6(2) γίνεται καταχρηστική εκμετάλλευση των υπηρεσιών και δεν διαθέτουν εναλλακτική λύση για ανταγωνισμό και από όλους που ανέφερα στην επιστολή μου ημερ.5/9/12»

IV. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

(Α) Έννομο Συμφέρον

Η σχετική νομοθεσία απαιτεί την ύπαρξη έννομου συμφέροντος για την νομιμοποίηση προσώπου να προβεί σε καταγγελία, δυνάμει του άρθρου 35 του Νόμου, το οποίο προνοεί ότι:

«35. (1) Σε καταγγελία παραβάσεων των διατάξεων των άρθρων 3 και/ή 6 του παρόντος Νόμου και/ ή των Άρθρων 81 ΕΚ και/ ή 82 ΕΚ, δικαιούται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει έννομο προς τούτο συμφέρον

(2) Έννομο συμφέρον έχει αυτός που δύναται να αποδείξει ότι υπέστη ή υπάρχει σοβαρός ή πιθανός κίνδυνος να υποστεί αισθητή οικονομική βλάβη ή ότι τίθεται ή υπάρχει σοβαρός ή πιθανός κίνδυνος να τεθεί σε μειονεκτική στον ανταγωνισμό θέση, ως άμεσο αποτέλεσμα της παράβασης»

Στην προκειμένη περίπτωση, ο καταγγέλλων ισχυρίζεται ότι ορισμένα ξενοδοχεία ή και άλλα τουριστικά καταλύματα τα οποία είτε κατέχουν δεσπόζουσα θέση είτε σε συνεννόηση με τουριστικούς πράκτορες, προσφέρουν υπηρεσίες διαμονής σε τουρίστες αποτρέποντας τους ουσιαστικά από το να επισκέπτονται τα εστιατόρια της περιοχής Περνέρα στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου, όπου δραστηριοποιείται και ο ίδιος.

Συγκεκριμένα ο καταγγέλλων υποστηρίζει ότι λόγω της αθέμιτης κατά τον ίδιο πρακτικής που εφαρμόζεται με την προσφορά υπηρεσιών στους τουρίστες (όπως πακέτα τύπου all inclusive ή half board), πλήττεται ο ανταγωνισμός καθότι δεν αφήνονται περιθώρια στα εστιατόρια για να προσελκύουν πελάτες.

Ο κ. Τάσος Ιωάννου όντας ο ίδιος ιδιοκτήτης του εστιατορίου «Stake & Ale» θεωρεί ότι πλήττεται προσωπικά από την πρακτική αυτή που εφαρμόζουν οι ξενοδόχοι και οι τουριστικοί πράκτορες παρέχοντας πακέτα διακοπών σε τουρίστες στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι υπηρεσίες εστίασης. Ο καταγγέλλων ισχυρίζεται ότι έχει προκληθεί στον ίδιο ανεπανόρθωτη οικονομική βλάβη, με αισθητή μείωση του κύκλου εργασιών του, εξαιτίας της προσφοράς των υπηρεσιών που προσφέρουν τα ξενοδοχεία (προσφέροντας πακέτα τύπου all inclusive ή half board).

Επισημαίνεται ότι η αναφορά σε καθορισμό τιμών τόσο σε σχέση με το άρθρο 3(1)(α) όσο και το άρθρο 6(1)(α) του Νόμου δεν τέθηκε στην αρχική καταγγελία στην οποία η Επιτροπή βασίστηκε και έδωσε οδηγίες στην Υπηρεσία για έρευνα και άρα δεν εξετάστηκε το έννομο συμφέρον σε σχέση με τον συγκεκριμένο εκ νέου ισχυρισμό του καταγγέλλοντα.

Καταληκτικά, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι ο κ.Τάσος Ιωάννου έχει έννομο προς τούτο συμφέρον για την υποβολή της συγκεκριμένης καταγγελίας.

(B) Η έννοια επιχείρηση

Ο «Νόμος» δίδει την ακόλουθη ερμηνεία για τον ορισμό της επιχείρησης:

«επιχείρηση» σημαίνει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ασκεί οικονομικής ή εμπορικής φύσεως δραστηριότητες, ανεξάρτητα εάν οι δραστηριότητες αυτές είναι κερδοσκοπικές ή όχι, περιλαμβάνει δε κάθε επιχείρηση ιδιωτικού ή δημόσιου δικαίου στην οποία το Δημόσιο δύναται να ασκήσει, άμεσα ή έμμεσα, λόγω κυριότητας, οικονομικής συμμετοχής ή δύναμει διατάξεων που τη διέπουν, αποφασιστική επιρροή, τεκμαίρεται ότι ασκείται αποφασιστική επιρροή, όταν το Δημόσιο άμεσα ή έμμεσα-

(α) διαθέτει την πλειοψηφία του καλυφθέντος κεφαλαίου της επιχείρησης, ή

(β) διαθέτει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου που συνδέονται με μερίδια της επιχείρησης, ή

(γ) δύναται να ορίζει άνω του ημίσεως του αριθμού των μελών των οργάνων της διοίκησης, διεύθυνσης ή εποπτείας της επιχείρησης.

Επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής «ΔΕΕ») στην υπόθεση *Commission v Italy*²¹, οικονομική δραστηριότητα ορίζεται ως η «κάθε δραστηριότητα η οποία συνίσταται στην προσφορά αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών».

Τα άρθρα 3 και 6 του Νόμου σχετίζονται μόνο με συμπεριφορές επιχειρήσεων. Η επιχείρηση είναι κάθε φορέας που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησης του. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά. Η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα.²²

Περαιτέρω, η νομολογία ορίζοντας θετικά την έννοια της οικονομικής δραστηριότητας, περιέλαβε κάθε δραστηριότητα που μπορεί να αναληφθεί στον ιδιωτικό τομέα ή εκείνη που βρίσκεται τουλάχιστον σε ανταγωνιστική σχέση με παρόμοια δραστηριότητα που ασκείται από ιδιωτικές επιχειρήσεις.²³ Κριτήρια δηλαδή χαρακτηρισμού μιας οντότητας ως επιχείρησης σύμφωνα με το δίκαιο του ανταγωνισμού συνιστούν (α) η ύπαρξη οικονομικής δραστηριότητας και (β) η αυτονομία της οικονομικής δράσης.

Στην παρούσα περίπτωση και με βάση τα στοιχεία του διοικητικού φακέλου, διαφαίνεται ότι τα ξενοδοχεία και διάφορα καταλύματα αλλά και οι τουριστικοί πράκτορες και διοργανωτές ταξιδιών που καταγγέλλονται, ασκούν οικονομικής φύσεως δραστηριότητες. Οι ξενοδόχοι προσφέρουν υπηρεσίες διαμονής και εστίασης στους τουρίστες που επιθυμούν να συμβληθούν άμεσα μαζί τους αποκομίζοντας κέρδος από τις εν λόγω δραστηριότητες. Οι τουριστικοί πράκτορες ή οι διοργανωτές ταξιδιών δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά σε διαφορετικό βέβαια επίπεδο και ως μεσάζοντες προσφέρουν υπηρεσίες διαμονής ή πακέτα διακοπών σε τουρίστες και συνεπώς αποτελούν αμφότεροι επιχειρήσεις για σκοπούς εφαρμογής του παρόντος Νόμου.

²¹ Υπόθεση C-118/85 *Commission v Italy* ([1987] ECR, I-02599.

²² *Albany International*, υπόθ. C-67/96, Συλλ. σελ. I-5751.

²³ Απόφαση ΔΕΕ C-244/94, *Federation francaise des Societes d'Assurance*, Συλλ. Σελ. 1-4013.σκ 17,27.

(Γ) Σχετική Αγορά

Για να εξεταστεί η παρούσα καταγγελία πρέπει να οριστεί και κατ' επέκταση να εξεταστεί η σχετική με αυτή αγορά. Πρέπει λοιπόν να αξιολογηθούν οι δυνατότητες του ανταγωνισμού στο πλαίσιο της αγοράς η οποία περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα και/ή υπηρεσίες που λόγω των χαρακτηριστικών τους, μπορούν να ικανοποιούν διαρκείς ανάγκες και είναι εναλλάξιμα με άλλα προϊόντα ή υπηρεσίες. Η σχετική αγορά οριοθετείται: (α) ως προς τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες (σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών), και (β) γεωγραφικώς (σχετική γεωγραφική αγορά).

Με τον ορισμό μιας αγοράς, τόσο όσον αφορά τα προϊόντα, όσο και τη γεωγραφική διάσταση της, μπορούν να προσδιοριστούν οι πραγματικοί ανταγωνιστές, οι οποίοι είναι σε θέση να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων και να τις εμποδίσουν να ενεργούν ανεξάρτητα από τις πιέσεις που επιβάλλει ο πραγματικός ανταγωνισμός.

1. Σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών

Ο ορισμός της αγοράς δεν αποτελεί μία μηχανική ή αφηρημένη διαδικασία αλλά προϋποθέτει την ανάλυση όλων των διαθέσιμων στοιχείων από την παρελθούσα συμπεριφορά στην αγορά και μια συνολική κατανόηση των μηχανισμών ενός δεδομένου τομέα. Ειδικότερα, απαιτείται μια περισσότερο δυναμική και όχι στατική προσέγγιση στην προοπτική ανάλυσης της αγοράς²⁴.

Σύμφωνα με τη σχετική ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για τον καθορισμό της σχετικής αγοράς για σκοπούς εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού, η αγορά του σχετικού προϊόντος περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή/και υπηρεσίες που είναι δυνατό να εναλλάσσονται, ή να υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή, λόγω των αντικειμενικών τους χαρακτηριστικών, των τιμών, και της χρήσης για την οποία προορίζονται.²⁵

Η χρήση ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας από τον τελικό χρήστη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του προϊόντος ή της υπηρεσίας και διαφορετικά προϊόντα ή υπηρεσίες δύνανται να χρησιμοποιούνται από τον τελικό καταναλωτή για τον ίδιο σκοπό. Σε τέτοια περίπτωση τα διαφορετικά προϊόντα ή υπηρεσίες συμπεριλαμβάνονται στην ίδια σχετική αγορά.

²⁴ Συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-68/94 και C-30/95, Γαλλία και λοιποί κατά Επιτροπής [1998] συλλογή I-1375. Βλέπε επίσης ανακοίνωση για τον ορισμό της αγοράς, σημείο 12.

²⁵ Βλέπε Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον καθορισμό της σχετικής αγοράς, ΕΕ C 372 της 3.12.1997.

Επιπρόσθετα, η διαφορά στην τιμή μεταξύ διαφορετικών προϊόντων ή υπηρεσιών δεν τα κατατάσσει αυτόματα σε διαφορετική αγορά, κυρίως εάν η αντίδραση των τελικών χρηστών σε περίπτωση αύξησης της τιμής είναι να τα θεωρήσουν ως υποκατάστατα. Παράλληλα, κατά την εξέταση της πιθανότητας υποκατάστασης τους θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το πιθανό κόστος (ή άλλα εμπόδια) μεταστροφής σε άλλο προϊόν ή υπηρεσία, το οποίο εάν είναι σημαντικό δύναται να εμποδίζει τη θεώρηση του εναλλακτικού προϊόντος ή υπηρεσίας ως υποκατάστατων.²⁶

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ορίσει ότι ως πακέτα διακοπών είτε εσωτερικού είτε εξωτερικού προορισμού, μπορούν να οριστούν τα πακέτα που περιλαμβάνουν τόσο τη μεταφορά μεταξύ του σημείου αφητηρίας και προορισμού, όσο και τη διαμονή στον προορισμό.²⁷

Στην υπό κρίση υπόθεση η καταγγελλόμενη συμπεριφορά αφορά την πρακτική των ξενοδοχείων να προσφέρουν τουριστικές υπηρεσίες διαμονής είτε μέσω τουριστικών πρακτόρων είτε απευθείας στους τουρίστες. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι η αναφορά του καταγγέλλοντα σε πακέτα όπως προκύπτει από το συνολικό περιεχόμενο της καταγγελίας αφορά ουσιαστικά τα πακέτα διαμονής που προσφέρουν είτε τα ίδια τα ξενοδοχεία είτε οι τουριστικοί πράκτορες κατόπιν συμφωνίας με τα ξενοδοχεία και όχι γενικότερα τα πακέτα διακοπών. Τα πακέτα διακοπών περιλαμβάνουν τη μεταφορά μεταξύ του σημείου αφητηρίας και προορισμού (κατά κύριο λόγο η μεταφορά γίνεται αεροπορικώς), τη διαμονή στο κατάλυμα, μεταφορά προς και από τον τόπο έλευσης (αεροδρόμιο ή λιμάνι) στο κατάλυμα, τη σίτιση καθώς και εκδρομές ή περιηγήσεις κατά τη διάρκεια παραμονής στον προορισμό. Το υπό κρίση ζήτημα όπως προκύπτει από την καταγγελία αφορά καθαρά τις υπηρεσίες διαμονής που προσφέρονται στους τουρίστες στην Κύπρο. Ως εκ τούτου η αγορά δεν μπορεί να οριστεί συνολικά η αγορά των πακέτων διακοπών ως η υπόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εφόσον αυτή περιλαμβάνει διάφορες άλλες υπηρεσίες μεταξύ των οποίων και η μεταφορά.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι μέσα από την έρευνα που έχει διεξαχθεί διαφαίνεται ότι τα ξενοδοχεία και τα διάφορα άλλα καταλύματα (π.χ συγκροτήματα διαμερισμάτων) διαχωρίζουν τις προσφερόμενες υπηρεσίες διαμονής που έχει ως επιλογή ο τουρίστας ως ακολούθως:

1. Bed Only (Μόνο διαμονή)
2. Bed and Breakfast – (BB / διαμονή με πρόγευμα)

²⁶ Βλέπε την Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 322/81, Michellin κατά της Επιτροπής, Συλλογή Νομολογίας Δικαστηρίου 1983, σελ. 3461, την Απόφαση Δικαστηρίου στην υπόθεση C-62/86, Akzo κατά της Επιτροπής, Συλλογή Νομολογίας του Δικαστηρίου 1991, σελ. I-3359 και την Απόφαση Δικαστηρίου στην υπόθεση C-333/94 TetraPak κατά της Επιτροπής, Συλλογή Νομολογίας του Δικαστηρίου 1996, σελ. I-5951.

²⁷ Απόφαση COMP/M.1502 - KUONI / FIRST CHOICE.

3. Half Board – (HB/ Πακέτο με ημιδιατροφή - γεύμα ή δείπνο)
4. Full Board – (FB/ Πακέτο με πλήρη διατροφή - πρόγευμα, γεύμα, δείπνο)
5. All Inclusive – (AI/ Πακέτο με πλήρη διατροφή και επιλεγμένα ποτά)

Συνεπώς η αναφορά σε υπηρεσίες διαμονής, δύναται να περιλαμβάνει οποιαδήποτε εκ των ανωτέρω επιλογών.

Η Επιτροπή καταλήγει ότι η σχετική αγορά προϊόντων στην υπό κρίση περίπτωση ορίζεται ως η παροχή τουριστικών υπηρεσιών διαμονής σε ξενοδοχεία και διάφορα άλλα καταλύματα.

Η Επιτροπή σημειώνει ότι η συγκεκριμένη οριοθέτηση της αγοράς αφορά καθαρά τα πραγματικά περιστατικά της παρούσας υπόθεσης και άρα τα παραπάνω δεν υποκαθιστούν την κρίση της Επιτροπής σε μελλοντικές υποθέσεις.

2. Σχετική γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις συμμετέχουν στην προμήθεια προϊόντων ή υπηρεσιών και οι όροι του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές κυρίως περιοχές, διότι στις εν λόγω περιοχές οι όροι του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά²⁸

Στην προκειμένη περίπτωση ο καταγγέλλων επικαλείται ότι η γεωγραφική αγορά αφορά συγκεκριμένα την περιοχή Περνέρα στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου, εντούτοις η Επιτροπή σημειώνει ότι λόγω των ομοιογενών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν στην ευρύτερη περιοχή της ελεύθερης Αμμοχώστου, ως αναλύονται πιο κάτω, η γεωγραφική αγορά δεν μπορεί να οριστεί τόσο στενά ως οι ισχυρισμοί του καταγγέλλοντα.

Όταν ένας καταναλωτής (τουρίστας) εξετάζει το ενδεχόμενο να επισκεφθεί την Κύπρο για διακοπές θα αποφασίσει πρωτίστως σε ποια πόλη/επαρχία επιθυμεί να διαμείνει. Οι επαρχίες της ελεύθερης Αμμοχώστου, της Λάρνακας, της Λεμεσού ή της Πάφου μπορούν να αποτελέσουν η κάθε μία ξεχωριστά διακριτή γεωγραφική αγορά κυρίως αφενός λόγω των επιλογών που προσφέρει κάθε πόλη και αφετέρου λόγω γεωγραφικών αποστάσεων και κόστους μετάβασης. Για παράδειγμα ένας τουρίστας που θα επιλέξει να διαμείνει στον Πρωταρά που βρίσκεται στην περιοχή της ελεύθερης Αμμοχώστου εύκολα μπορεί λόγω κοντινών αποστάσεων να μεταβεί με ιδιωτικό αυτοκίνητο ή λεωφορείο ή ακόμα και με μοτοποδήλατο στην περιοχή του Παραλιμνίου ή την περιοχή της Αγίας Νάπας που βρίσκονται επίσης στην περιοχή της ελεύθερης Αμμοχώστου είτε για να γευματίσει σε ένα

²⁸ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (97/C 372/03).

εστιατόριο είτε σε ένα άλλο ξενοδοχείο ή σε οποιοδήποτε άλλο κατάλυμα είτε ακόμα και για να περάσει τη μέρα του σε μια άλλη παραλία, ενώ δυσκολότερα θα αποφασίσει να μετακινηθεί σε άλλη πόλη/επαρχία λαμβανομένων υπόψη και των ελλείψεων που παρουσιάζει το δίκτυο συγκοινωνιών στην Κύπρο.

Συνεπώς η Επιτροπή κρίνει ότι ως σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται η ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου καθότι οι συνθήκες ανταγωνισμού στις περιοχές εντός της ελεύθερης περιοχής Αμμοχώστου χαρακτηρίζονται από ομοιογένεια.

(Δ) Επηρεασμός διακοινοτικού εμπορίου

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της Συνθήκης, ρυθμίζει στο άρθρο 3 τη σχέση μεταξύ των άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ (νυν άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 102 ΣΛΕΕ) και των εθνικών νομοθεσιών περί ανταγωνισμού. Κατά την παράγραφο 1 αυτού, *«οσάκις οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1 ΣΛΕΕ, οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάζουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια της διάταξης αυτής, εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 101 ΣΛΕΕ στις εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές. Όταν οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε τυχόν καταχρηστική πρακτική που απαγορεύεται από το άρθρο 102 ΣΛΕΕ, εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 102 ΣΛΕΕ».*

Το κριτήριο επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου είναι αυτόνομο και πρέπει να εκτιμάται *ad hoc*. Το κριτήριο πληρούται όταν οι εξεταζόμενες συμφωνίες ή πρακτικές δύνανται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυνοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της κοινότητας.²⁹

Κατά πάγια νομολογία για να μπορεί μια απόφαση, συμφωνία ή πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ κρατών μελών³⁰. Δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι η κάθε φορά

²⁹ βλέπε σχετικά παρ. 12-13 Κατευθυντήριες γραμμές Ε.Ε σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου

³⁰ βλέπε ενδεικτικά αποφάσεις του ΔΕΕ (C-209/78 etc) *Van Landewyck v. Commission*, Συλλ. Νομολ. 1980, σελ. 3125, παρ. 170, και (C-219/95P) *Ferriere Nord v. Commission*, Συλλ. Νομολ. 1997, σελ. I-4411, παρ. 20

εξεταζόμενη συμφωνία ή πρακτική είχε τελικά το αποτέλεσμα αυτό.³¹ Επίσης είναι αδιάφορο αν η συμμετοχή μιας συγκεκριμένης επιχείρησης στη συμφωνία ή πρακτική επηρεάζει αυτοτελώς αξιολογούμενη το διακοινοτικό εμπόριο.³²

Η έννοια της επίδρασης στα εμπορικά ρεύματα δεν προϋποθέτει μόνο τον περιορισμό ή τη μείωση του εμπορίου αλλά οποιαδήποτε διαφοροποίηση των εμπορικών ρευμάτων, αρκεί αυτή να είναι αισθητή.³³ Κατά συνέπεια, και στην περίπτωση συμφωνιών ή πρακτικών που καλύπτουν το έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους θεμελιώνεται επίδραση στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών αρκεί να υπάρχει δυνατότητα αισθητής μεταβολής των εμπορικών ρευμάτων μεταξύ κρατών μελών. Κατά πάγια δε νομολογία, οι περιοριστικές του ανταγωνισμού συμφωνίες που καλύπτουν ολόκληρο το έδαφος ενός κράτους μέλους έχουν εξ' ορισμού ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της οικονομικής αλληλοδιείσδυσης που επιδιώκεται με τη Συνθήκη.

Η εφαρμογή του κριτηρίου του επηρεασμού του εμπορίου δεν εξαρτάται από τον ορισμό των γεωγραφικών αγορών αναφοράς. Το εμπόριο μεταξύ κρατών-μελών μπορεί να επηρεαστεί επίσης σε περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή τμήμα της εθνικής αγοράς.³⁴ Επίσης όταν η ίδια η φύση των προϊόντων διευκολύνει τις διασυνοριακές αλλαγές ή τα καθιστά ιδιαίτερα σημαντικά για επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους σε άλλα κράτη μέλη.

Στην προκειμένη περίπτωση η γεωγραφική αγορά περιορίζεται στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου εντός της Κυπριακής Επικράτειας.

Σύμφωνα με τις παραγράφους 61 και 62 των κατευθυντήριων γραμμών για τον περιορισμό του διακοινοτικού εμπορίου προκύπτει ότι οι συμφωνίες και πρακτικές που καλύπτουν ή εφαρμόζονται σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη είναι σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και ιδιαίτερα οι συμφωνίες που αφορούν εισαγωγές-εξαγωγές είναι ικανές από την ίδια τους τη φύση να επηρεάσουν το διακοινοτικό εμπόριο.³⁵

Η φύση των προϊόντων που καλύπτονται από τις συμφωνίες ή πρακτικές παρέχει μία ένδειξη για το εάν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών δύναται να επηρεαστεί. Όταν η ίδια η φύση των προϊόντων διευκολύνει τις διασυνοριακές συναλλαγές ή τα καθιστά ιδιαίτερα σημαντικά για επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγκατασταθούν ή να αναπτύξουν τις

³¹ (βλέπε σχετικά παρ. 16 Κατευθυντήριων γραμμών Ε.Ε σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π.)

³² (βλέπε σχετικά παρ. 15 Κατευθυντήριων γραμμών Ε.Ε σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π.)

³³ (βλ. σχετικά Κατευθυντήριες γραμμές Ε.Ε σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου, ό.π., παρ. 34 και 77)

³⁴ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρ. 22

³⁵ Βλ. υπόθεση *Karpen & Karpen*

δραστηριότητες τους σε άλλα κράτη μέλη το εφαρμοστέο του κοινοτικού δικαίου προσδιορίζεται ευκολότερα από ότι σε περιπτώσεις στις οποίες η ζήτηση για προϊόντα προμηθευτών από άλλα κράτη μέλη είναι λόγω της φύσης τους πιο περιορισμένη ή στις οποίες τα προϊόντα παρουσιάζουν μικρότερο ενδιαφέρον από την άποψη της διασυνοριακής εγκατάστασης ή της επέκτασης της οικονομικής δραστηριότητας που δραστηριοποιείται μέσω παρόμοιας εγκατάστασης.³⁶

Στην προκειμένη περίπτωση η παροχή τουριστικών υπηρεσιών διαμονής από ξενοδοχεία και διάφορα άλλα καταλύματα, αποτελεί υπηρεσία που από την φύση της ξεπερνά τα όρια της γεωγραφικής αγοράς, ιδίως αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα συμβόλαια συνάπτονται με τους ταξιδιωτικούς πράκτορες πολλοί από τους οποίους εδρεύουν στο εξωτερικό ή τα ξενοδοχεία συμβάλλονται απευθείας με τουρίστες του εξωτερικού.

Με βάση τα ανωτέρω εκτεθέντα, η Επιτροπή κρίνει ότι υφίσταται η δυνατότητα ενδεχόμενου επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., και άρα στην προκειμένη υπόθεση τα κατ' επίκληση άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ δύνανται να αξιολογηθούν.

(Ε) Νομική εκτίμηση της συμπεριφοράς

A. Άρθρο 101 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 81 της ΣΕΚ)

Το άρθρο 101 ΣΛΕΕ ορίζει ότι:

1. Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής, β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων, γ) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού, δ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών, έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, ε) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Άρθρο 3 του Νόμου

Το άρθρο 3 του Νόμου, ορίζει ότι:

³⁶ Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρ. 30

«3.-(1) Τηρουμένων των διατάξεων των άρθρων 4 και 5, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της Δημοκρατίας, ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται -(Η υπογράμμιση είναι δική μας)

(α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής

(β) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διάθεσης, της τεχνολογικής ανάπτυξης ή των επενδύσεων

(γ) στη γεωγραφική ή άλλη κατανομή των αγορών ή των πηγών προμήθειας

(δ) στην εφαρμογή ανόμοιων όρων για ισοδύναμες συναλλαγές, με συνέπεια ορισμένες επιχειρήσεις να τίθενται σε μειονεκτική στον ανταγωνισμό θέση

(ε) στην εξάρτηση της σύναψης συμφωνιών από την αποδοχή από μέρους των αντισυμβαλλόμενων πρόσθετων υποχρεώσεων, οι οποίες, κατά τη φύση τους ή σύμφωνα με τις κρατούσες εμπορικές συνήθειες, δε συνδέονται με το αντικείμενο των συμφωνιών αυτών».

Επομένως για να θεμελιωθεί παράβαση του άρθρου 3 του Νόμου και 101 ΣΛΕΕ θα πρέπει να εξεταστεί η συνδρομή των εξής προϋποθέσεων: αφενός η ύπαρξη συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων και αφετέρου αποτέλεσμα ή αντικείμενο της ως άνω συμφωνίας, εναρμονισμένης πρακτικής ή απόφασης ένωσης επιχειρήσεων να είναι η παρακώλυση, ο περιορισμός ή η νόθευση του ανταγωνισμού.

Το άρθρο 3 του Νόμου καθώς και το άρθρο 101 ΣΛΕΕ καλύπτει όλες τις συμφωνίες που περιορίζουν τον ανταγωνισμό και δεν διαχωρίζει μεταξύ συμφωνιών που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών που δρουν στο ίδιο οικονομικό επίπεδο (οριζόντιες) ή μεταξύ επιχειρήσεων που δρουν σε διαφορετικό επίπεδο (κάθετες).

Στην προκειμένη περίπτωση, οι συμφωνίες που θα εξεταστούν αφορούν κάθετη σχέση μεταξύ ξενοδόχων και πρακτόρων σε σχέση με την προσφορά υπηρεσιών διαμονής σε καταναλωτές που αποφασίζουν να μην συμβληθούν απευθείας με τα ξενοδοχεία αλλά να απευθυνθούν σε κάποιο πρακτορείο της επιλογής τους.

Σημειώνεται ότι στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης ο καταγγέλλων δεν έχει προσκομίσει οποιαδήποτε στοιχεία που να καταδεικνύουν την ύπαρξη του πρώτου στοιχείου αξιολόγησης του άρθρου 3 του Νόμου καθώς και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, ήτοι την ύπαρξη σύμπραξης (δηλαδή οποιαδήποτε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική ή απόφαση ένωσης

επιχειρήσεων) μεταξύ των καταγγελλομένων. Παρόλα αυτά, από την προκαταρκτική έρευνα της Υπηρεσίας, εξασφαλίστηκαν οι σχετικές συμφωνίες μεταξύ τουριστικών πρακτόρων και ξενοδόχων. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα καταγγελλόμενα ξενοδοχεία έχουν προσκομίσει συμφωνίες με διάφορους ταξιδιωτικούς πράκτορες εκ των οποίων μόνο η TUI Travel Group μέλη της οποίας είναι η First Choice και η Thomson Holidays αποτελούν καταγγελλόμενα ταξιδιωτικά πρακτορεία. Ενδεικτικά αναφέρονται οι κατωτέρω συμφωνίες που εξετάστηκαν: (1) Συμφωνία Aquasol Hotels Public Company Ltd και TUI travel, (2) Συμφωνία μεταξύ Louis Hotels Public Company (Louis Althea Beach) και TUI Travel Group, (3) Συμφωνία μεταξύ Golden Coast Beach Hotel και TUI Travel Group, (4) Συμφωνία μεταξύ Golden Coast Beach Hotel και TUI Travel Group, (5) Συμφωνία μεταξύ Golden Coast Beach Hotel και Messrs ECCO REISEN, (6) Συμφωνία μεταξύ Golden Coast Beach Hotel και KYPROTOYRS LTD, (7) Συμφωνία μεταξύ Golden Coast Beach Hotel και TAMASOS TOURS (EXIM TOURS).

Η Επιτροπή τονίζει το γεγονός ότι από τους όρους που υπάρχουν στις εν λόγω συμφωνίες, διαφαίνεται ότι ο πελάτης μπορεί να διαλέξει ανάμεσα σε διάφορα πακέτα διαμονής όπως είναι για παράδειγμα το all inclusive, το full board, το half board, το bed & breakfast και το bed only. Επισημαίνεται ότι οι όροι συνεργασίας όπως για παράδειγμα η διάρκεια της συνεργασίας μπορεί να είναι είτε ετήσια είτε για μια συγκεκριμένη περίοδο και η οποία εξαρτάται από την τουριστική εποχικότητα της κάθε χώρας. Όπως είναι αναμενόμενο, στην Κύπρο τα συμβόλαια συνήθως είναι εποχιακά και αφορούν κατά βάση την περίοδο από αρχές Απριλίου μέχρι τέλη Οκτωβρίου. Επίσης στα συμβόλαια περιέχονται οι διάφοροι τύποι δωματίων όπως είναι για παράδειγμα το single room, twin room ή family room και περαιτέρω ανάλογα με το αν έχει θέα στη θάλασσα ή όχι. Επίσης, στα συμβόλαια αναγράφονται οι χρεώσεις για τους διάφορους τύπους διαμονής όπως το room only, bed & breakfast, half board, full board, all inclusive.

Σύμφωνα με τα στοιχεία ενώπιον της, η Επιτροπή παρατηρεί ότι υπάρχει ελευθερία επιλογής του τουρίστα / καταναλωτή σε σχέση με το αν προτιμά να γευματίσει εντός ή εκτός ξενοδοχείου.

Συγκεκριμένα η καταγγελλόμενη εταιρεία Tsokkos Hotels Public Ltd³⁷ αναφέρει αυτολεξί ότι: «...να τονίσω ότι ακόμα και αν ο τουρίστας έχει κλείσει τη διαμονή του ως half board ή all inclusive το οποίο περιλαμβάνει τουλάχιστον 1 γεύμα και με την τιμή που πληρώνει δικαιούται το 1 γεύμα, δεν είναι υποχρεωτικό να μείνει στο ξενοδοχείο. Μπορεί να αποφασίσει και να βγει εκτός. Είναι επιλογή του τουρίστα. Δηλαδή μπορεί να έχει πακέτο all inclusive αλλά να προτιμήσει το ένα γεύμα του να το πάρει εκτός ξενοδοχείου. Να τονίσω ότι βάσει παγκόσμιων

³⁷ Επιστολή προς την Επιτροπή ημερομηνίας 13/2/2013.

μελετών ο τουρίστας που επιλέγει ένα πακέτο all inclusive εάν διαμείνει στην Κύπρο για 7 βράδια τότε τα 3 σίγουρα θα τα γευματίσει ή δειπνήσει σε ένα εστιατόριο εκτός ξενοδοχείων.» (Η υπογράμμιση είναι δική μας).

Επίσης η καταγγελλόμενη Louis Althea³⁸ ισχυρίζεται ότι ο πελάτης έχει όλες τις επιλογές όταν κλείνει τις διακοπές του, είτε μόνο ύπνο (Bed Only), είτε με πρόγευμα (BB), είτε με ημιδιατροφή (HB), είτε all-inclusive.

Ακόμα η καταγγελλόμενη Aqua Sol Jacaranda³⁹ υποστηρίζει ότι το ξενοδοχείο δίνει τη δυνατότητα στον πελάτη να επιλέξει ποιας μορφής γεύματα επιθυμεί να έχει εντός του ξενοδοχείου (πρόγευμα, πρόγευμα και δείπνο, all inclusive) καταλήγοντας στο πακέτο που ο ίδιος προτιμά.

Η Golden Coast⁴⁰ στις απαντήσεις της υποστηρίζει ότι η προσφορά πακέτων διακοπών αποτελεί συνήθη πρακτική σε όλη την Κύπρο τουλάχιστον τα τελευταία 45 χρόνια αλλά και παγκόσμια. Εκτιμάται ότι τουλάχιστον 60% με 70% των κυπριακών ξενοδοχείων/τουριστικών μονάδων προσφέρει και ανάλογα πακέτα «all-inclusive» ενώ η συντριπτική πλειοψηφία προσφέρει τα υπόλοιπα πακέτα Bed and Breakfast (BB), Half Board (HB) και Full Board (FB). Χαρακτηριστικά μάλιστα σημειώνει ότι οι τουρίστες είναι ελεύθεροι να επιλέξουν τις δραστηριότητες τους κατά τη διάρκεια της διαμονής τους. Αναφέρει επίσης ότι οι τιμές διαφέρουν ανάλογα με τις τιμές που αποφασίζει ο κάθε τουριστικός οργανισμός να προσφέρει στους πελάτες του. Όσον αφορά το ξενοδοχείο, υπάρχει η βασική τιμή η οποία συμπεριλαμβάνει διανυκτέρευση και πρόγευμα (BB). Εάν ο πελάτης επιθυμεί να λάβει το συμπληρωματικό πακέτο (Half Board), [...]. Στην περίπτωση του All inclusive τότε [...].

Η Επιτροπή συνεκτιμώντας τα ενώπιον της στοιχεία σε σχέση με την προκείμενη υπόθεση η οποία έχει τα δικά της συγκεκριμένα δεδομένα, είναι της άποψης ότι οι ενώπιον της συμφωνίες ανάμεσα στους πράκτορες και τους ξενοδόχους σε σχέση με τα πακέτα διαμονής παρέχουν στον καταναλωτή δυνατότητα επιλογής για ότι αφορά τον τύπο διανομής που προτιμά. Ακόμα και αν επιλέξει για παράδειγμα διαμονή all inclusive ο καταναλωτής διατηρεί το δικαίωμα να γευματίσει σε ένα εστιατόριο εκτός του ξενοδοχείου στο οποίο διαμένει. Το που θα επιλέξει ο καταναλωτής να γευματίσει εξαρτάται από τις προτιμήσεις του σε συνάρτηση με την ποιότητα του κάθε εστιατορίου ανεξάρτητα αν αυτό βρίσκεται εντός ή εκτός ξενοδοχείου. Με άλλα λόγια ο καταναλωτής έχει πληθώρα επιλογών και παραμένει ελεύθερος να αποφασίσει τόσο για το πακέτο διαμονής του όσο και για τον τρόπο που θα το εκμεταλλευτεί.

³⁸ Επιστολή προς την Επιτροπή ημερομηνίας 12/12/2012.

³⁹ Επιστολή προς την Επιτροπή ημερομηνίας 11/12/2012.

⁴⁰ Επιστολή προς την Επιτροπή ημερομηνίας 11/12/2012.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι όπως διαφαίνεται από τα ενώπιον της στοιχεία η προσφορά πακέτων διαμονής από τα ξενοδοχεία αποτελεί κοινή πρακτική και δεν περιορίζει αφ' εαυτής τον ανταγωνισμό δεδομένου ότι υφίσταται διαφοροποίηση μεταξύ των προσφερόμενων υπηρεσιών διαμονής προς τους καταναλωτές και υπάρχει ένας ικανοποιητικός αριθμός τέτοιων υπηρεσιών από τις οποίες ο καταναλωτής μπορεί να επιλέξει ανάλογα με τις ανάγκες του.

Εν προκειμένω η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι ο ισχυρισμός του καταγγέλλοντα περί καθορισμού τιμών δεν περιλαμβάνεται στην αρχική καταγγελία. Παρόλα αυτά η Επιτροπή θεωρεί καθήκον της να σημειώσει ότι σε κάποιες περιπτώσεις, οι συμφωνηθείσες τιμές που αναγράφονται στα συμβόλαια μεταξύ τουριστικών πρακτόρων και ξενοδόχων αποτελούν νόμιμο τρόπο άσκησης της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας είναι δε σύμφωνη με την συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της ελεύθερης σύναψης συμβατικών σχέσεων. Επισημαίνεται ότι, το άρθρο 3(1)α του Νόμου και το αντίστοιχο άρθρο 101 της ΣΛΕΕ απαγορεύουν την εφαρμογή δεσμευτικών τιμών μεταπώλησης οι οποίες έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό το ότι ο αγοραστής πιέζεται ή δεσμεύεται να εφαρμόσει τιμή μεταπώλησης όχι χαμηλότερη από συγκεκριμένο όριο ή να εφαρμόζει τιμή μεταπώλησης.⁴¹

Επισημαίνεται από πλευράς της Επιτροπής ότι, πέραν του γεγονότος ότι το ζήτημα των τιμών δεν περιλήφθηκε στην αρχική καταγγελία, ο καταγγέλλων ουσιαστικά δεν επηρεάζεται με οποιονδήποτε τρόπο σε σχέση με το θέμα περί καθορισμού τιμών και εν γένει του τρόπου τιμολόγησης των εν λόγω υπηρεσιών από τους καταγγελλόμενους. Αυτό που κατά βάση τον επηρεάζει είναι ακριβώς η πρακτική που εφαρμόζεται από τα ξενοδοχεία ενίοτε σε συνεργασία και με τους τουριστικούς πράκτορες ή/και διοργανώτριες εταιρείες ταξιδιών σε σχέση με τα πακέτα διαμονής.

Από τα ενώπιον της Επιτροπής συμβόλαια που βρίσκονται στο διοικητικό φάκελο της υπόθεσης διαφαίνεται ότι οι τιμές που συμφωνούνται μεταξύ ξενοδόχων και τουριστικών πρακτόρων δεν είναι οι τελικές τιμές τις οποίες ο εκάστοτε πράκτορας υποχρεούται να πωλήσει στον τελικό καταναλωτή. Οι εν λόγω συμφωνίες συνάπτονται στα πλαίσια της συμβατικής ελευθερίας των μερών και οι ταξιδιωτικοί πράκτορες διατηρούν το δικαίωμα να προσθέσουν το ποσοστό προμήθειας που επιθυμούν να λάβουν από την μεταπώληση των εν λόγω υπηρεσιών χωρίς να υπάρχει οποιαδήποτε περιοριστική ρήτρα επί τούτου⁴². Σε

⁴¹ Βλ. Ζιάμου Θ. σε Σκουρή Β., *Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Εκδ. Αντ.Ν.Σάκκουλ, 2003 σελ. 696

⁴² Η καταγγελλόμενη εταιρεία A.Tsokkos Hotels Public Ltd με επιστολή της ημερομηνίας 23 Ιανουαρίου 2013 «...τα πακέτα και οι τιμές εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τους Διοργανωτές Ταξιδιών οι οποίοι έχουν την διαπραγματευτική δύναμη...».

ορισμένα συμβόλαια μάλιστα αναγράφεται ρητά ότι στις τιμές δεν περιλαμβάνεται το ποσοστό προμήθειας που θα επιβάλει ο πράκτορας.⁴³

Παρενθετικά σημειώνεται, ότι ανεξαρτήτως των πιο πάνω δεν παρατηρείται στην αγορά ενιαία τιμολόγηση από πλευράς των συμφωνηθέντων τιμών μεταξύ ξενοδοχείων και τουριστικών πρακτόρων. Για παράδειγμα στο συμβόλαιο του Golden Coast Beach Hotel με την [...] η τιμή του all inclusive για περίοδο από 30.03.2012 - 04.11.2012 είναι €[...] ανά άτομο, ανά βράδυ ενώ η αντίστοιχη τιμή του all inclusive στο συμβόλαιο του Golden Coast Beach Hotel με την [...] ανέρχεται στα €[...] για περίοδο από 01.04.2012 – 31.10.2012. Όπως υποδεικνύουν οι καταγγελλόμενες εταιρείες οι τιμές διαφέρουν ανάλογα με τη χώρα προέλευσης του τουριστικού οργανισμού διότι και οι εποχές αιχμής για κάθε χώρα είναι διαφορετικές αλλά και οι ταξιδιωτικές συνήθειες της κάθε χώρας ποικίλουν. Επίσης οι τιμές επηρεάζονται ανάλογα από την κατηγορία και το είδος του καταλύματος.

Συμπερασματικά λοιπόν από τα ως άνω εκτεθέντα προκύπτει ότι η πρακτική εφαρμογής πακέτων διαμονής, δεν διαφαίνεται με βάση τα δεδομένα της παρούσας υπόθεσης και με βάση τα στοιχεία που τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής, να παρακωλύει, να περιορίζει ή να νοθεύει τον ανταγωνισμό αφού η εν λόγω πρακτική ουσιαστικά δεν περιορίζει τον καταναλωτή από το να αποφασίζει αυτοβούλως εάν θα επιλέξει all inclusive, full board, half board ή bed & breakfast και με ποιο τρόπο θα επιλέξει την εστίαση του. Επιπρόσθετα η Επιτροπή θεωρεί καθήκον της να επισημάνει ότι ο καταγγέλλων δεν απέστειλε οποιαδήποτε στοιχεία που να καταδεικνύουν την ύπαρξη συμφωνίας με αντανταγωνιστικό περιεχόμενο, στα πλαίσια της κατ' επίκλησης παράβασης του άρθρου 3(1) του Νόμου.

Η Επιτροπή καταλήγει λοιπόν ότι δεν υφίσταται παράβαση του άρθρου 3(1)(α) του Νόμου ούτε και του άρθρου 101(1) ΣΛΕΕ.

B. Άρθρο 102 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 82 της ΣΕΚ)

Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της.

⁴³ Συγκεκριμένα στη συμφωνία "GoldenCoast" και "[...]" για το καλοκαίρι 2012, αναγράφεται ότι οι τιμές που σημειώνονται για τις υπηρεσίες διαμονής συμπεριλαμβανομένου και του "all inclusive" [...] (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II / βλ. Συμφωνία 8**).

Η κατάχρηση αυτή δύναται να συνίσταται ιδίως:

α) στην άμεση ή έμμεση επιβολή μη δίκαιων τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής,

β) στον περιορισμό της παραγωγής, της διαθέσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως επί ζημιά των καταναλωτών, γ) στην εφαρμογή ανίσων όρων επί ισοδυνάμων παροχών έναντι των εμπορικώς συναλλασσομένων, με αποτέλεσμα να περιέρχονται αυτοί σε μειονεκτική θέση στον ανταγωνισμό, δ) στην εξάρτηση της συνάψεως συμβάσεων από την αποδοχή, εκ μέρους των συναλλασσομένων, προσθέτων παροχών που εκ φύσεως ή σύμφωνα με τις εμπορικές συνήθειες δεν έχουν σχέση με το αντικείμενο των συμβάσεων αυτών.

Άρθρο 6(1) του Νόμου

Σύμφωνα με το άρθρο 6(1) του Νόμου:

«(1) Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων, που κατέχει ή κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο σύνολο ή μέρος της εγχώριας αγοράς ενός προϊόντος, ιδιαίτερα εάν η πράξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα-

(α) τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό αθέμιτων τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων μη θεμιτών υπό τις περιστάσεις όρων συναλλαγής.

[...]

Σύμφωνα με την ερμηνεία που δίδεται στο άρθρο 2 του Νόμου, δεσπόζουσα θέση έχει μια επιχείρηση που απολαμβάνει οικονομική δύναμη, που την καθιστά ικανή να παρακωλύει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά ενός συγκεκριμένου προϊόντος και της επιτρέπει να ενεργεί σε αισθητό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες της και κατ' επέκταση τους καταναλωτές⁴⁴. Βασικό στοιχείο, λοιπόν, της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης, είναι η ύπαρξη οικονομικής ισχύος, η οποία παρέχει στη δεσπόζουσα επιχείρηση ευχέρεια ανεξάρτητης συμπεριφοράς, την αποδεσμεύει δηλαδή από τους περιορισμούς που υπάρχουν σε μια ανταγωνιστική αγορά.

Η ύπαρξη ή μη δεσπόζουσας θέσης μπορεί να απορρέει από τον συνδυασμό διαφόρων παραγόντων οι οποίοι από μόνοι τους δεν αποτελούν απαραίτητα επαρκή ένδειξη για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης, αλλά όταν συνδυάζονται μεταξύ τους, οδηγούν στην δημιουργία της. Τέτοιοι σημαντικοί παράγοντες, εκτός του μεριδίου αγοράς είναι μεταξύ άλλων: (α) η ύπαρξη ανταγωνιστών στην ίδια σχετική αγορά και το μερίδιο αγοράς που

⁴⁴ Απόφαση Δικαστηρίου στην υπόθεση 322/81 NV Nederlandsche Bande Industrie Michelin κατά της Επιτροπής, Συλλογή της Νομολογίας 1983, σελ 3461.

κατέχουν, (β) το εύρος του φάσματος των προϊόντων που προσφέρουν οι ανταγωνιστές και η διαφοροποίηση προϊόντων/υπηρεσιών, (γ) η δυνατότητα πρόσβασης αλλά και επιβίωσης των νεοεισερχόμενων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων⁴⁵, (δ) οικονομίες κλίμακας και φάσματος, (ε) κάθετη ολοκλήρωση, (στ) ιδιαίτερα ανεπτυγμένα δίκτυα διανομής και πωλήσεων, (ζ) απουσία δυνητικού ανταγωνισμού, (η) φραγμοί στην επέκταση, (θ) απουσία αντισταθμιστικής αγοραστικής ισχύος, (ι) έλεγχος της υποδομής που δεν είναι εύκολο να αναπαραχθεί, και (ια) το μέγεθος της εμπλεκόμενης επιχείρησης, τη γεωγραφική της παρουσία, τους οικονομικούς της πόρους, την ποικιλία των προϊόντων που προσφέρει.⁴⁶

Όπως έχει αναφερθεί η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης μπορεί να απορρέει από τον συνδυασμό διαφόρων παραγόντων οι οποίοι από μόνοι τους δεν αποτελούν απαραίτητα επαρκή ένδειξη για την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης, αλλά όταν συνδυάζονται μεταξύ τους, οδηγούν στην δημιουργία της. Ένα από αυτά είναι και το μερίδιο αγοράς.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην υπόθεση Hoffman -La Roche⁴⁷, αποφάνθηκε ότι μια επιχείρηση με μερίδιο μεταξύ 40-45% δύναται να έχει δεσπόζουσα θέση, στην περίπτωση που δεν υπάρχουν άλλοι επαρκείς παράγοντες που να καταδεικνύουν το αντίθετο. Μερικοί από τους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη είναι τα εμπόδια εισόδου καθώς και τα μερίδια των ανταγωνιστών.⁴⁸

Για να αποτελέσει το μέγεθος του μεριδίου αγοράς κάποιας επιχείρησης επαρκή ένδειξη ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η σχέση του συγκεκριμένου μεριδίου με τα αντίστοιχα μερίδια των ανταγωνιστών της εξεταζόμενης κατά περίπτωση επιχείρησης, όπως προκύπτει ευθέως από τη σχετική νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων.⁴⁹ Επομένως, για να θεωρηθεί ότι μία επιχείρηση βρίσκεται σε δεσπόζουσα θέση, θα πρέπει το ποσοστό του μεριδίου αγοράς που κατέχει να είναι τόσο μεγαλύτερο από αυτό των ανταγωνιστών της, ώστε να μην την εμποδίζει να παρακωλύει τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό και να ενεργεί χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τους ανταγωνιστές της.⁵⁰

⁴⁵ Απόφαση του Πρωτοδικείου στην υπόθεση T-24/93, T25/93, T/26/93 και T/28/93 *Campagne Maritime Belge Transports and others* κατά της Επιτροπής, Συλλογή της Νομολογίας του Δικαστηρίου 1996, σελ II-01201.

⁴⁶ Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάλυση αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, (2002/C 165/03).

⁴⁷ Υπόθεση 85/76 *Hoffman- La Roche v Commission* [1979] ECR 461,

⁴⁸ Απόφαση *Virgin/British Airways* OJ[2000] 4 CMLR 999, T 219/99 *British Airways v Commission*

⁴⁹ Βλ. Υπόθεση 85/76, *Hoffmann- La Roche & Co. AG v. Commission*, [1979] ECR 461, Υπόθεση 27/76, *United Brands*, Συλλ. Νομολ. 1978, 207, Υπόθεση 322/81 *Michelin v. Commission* [1983] ECR 3461, [1985] 1 CMLR 282, Υπόθεση C-250/92 *Gotttrup-Klim v. Dansk Landbrugs* [1994] ECR I-5641, [1996] 4 CMLR 191.

⁵⁰ Υπόθεση T-65/98 *Van den Bergh Foods v. Commission* [2003] ECR II-4653, [2004] 4 CMLR 14, [2005] All ER (EC) 418, παρα. 155; Υπόθεση T-219/99 *British Airways v. Commission* [2003] ECR II-5917, [2004] 4 CMLR 1008, [2004] All ER (EC) 1115.

Η Επιτροπή στη βάση της σχετικής αγοράς, ως αυτή έχει καθοριστεί ανωτέρω, έχει προχωρήσει πιο κάτω σε ανάλυση ούτως ώστε να καταλήξει αναφορικά με την ύπαρξη ή όχι δεσπόζουσας θέσης.

Ο καταγγέλλων όσον αφορά την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης καταγγέλλει συγκεκριμένα την εταιρεία A. Tsokkos Hotels Public Ltd. Σύμφωνα με στοιχεία του ΚΟΤ η εν λόγω εταιρεία είναι ιδιοκτήτρια 27 ξενοδοχείων και άλλων τουριστικών καταλυμάτων από το σύνολο 241 στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου⁵¹.

Η Επιτροπή σημειώνει ότι μέσα από στοιχεία που κατάφερε να ανιχνεύσει από την ιστοσελίδα του ΚΟΤ και που αφορούσαν μόνο το έτος 2013 έως και την ημέρα σύνταξης του εν λόγω εγγράφου⁵² για τη δυναμικότητα των ξενοδοχείων ή και άλλων καταλυμάτων στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου, προκύπτει ότι το μερίδιο αγοράς της εταιρείας A. Tsokkos Hotels Public Ltd⁵³ είναι 15,34% κάτι που δεικνύει ότι η δυναμικότητα των κλινών της εν λόγω επιχείρησης δεν έχει αλλάξει ιδιαίτερα από το 2009.

Η στατιστική υπηρεσία του ΚΟΤ απαντώντας σε ερώτημα της Υπηρεσίας σε σχέση με την δυναμικότητα των ξενοδοχείων της εταιρείας A. Tsokkos Hotels Public Ltd κατά τα έτη 2012 και 2011, δήλωσε ότι, *«Όπως φαίνεται και στον πίνακα δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στην δυναμικότητα των μονάδων από το 2009 και μετά»*.

Η Επιτροπή προχώρησε να εξετάσει το ποσοστό δυναμικότητας των ξενοδοχείων που κατέχει και διαχειρίζεται η εταιρεία A. Tsokkos Hotels Public Ltd με βάση τις κλίνες που διαθέτει έκαστο ξενοδοχειακό συγκρότημα ή άλλο κατάλυμα. Βάσει των στοιχείων για το έτος 2013 που ανευρέθηκαν στην ιστοσελίδα του ΚΟΤ, διαφαίνεται ότι η δυναμικότητα των κλινών των ξενοδοχείων και των καταλυμάτων συνολικά στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου ανέρχεται σε 34384 ενώ των ξενοδοχείων και άλλων καταλυμάτων της εταιρείας A. Tsokkos Hotels Public Ltd ανέρχεται σε 5274 κάτι που δεικνύει μερίδιο αγοράς 15,34%. Βάσει στοιχείων που έχουν αποσταλεί από τον ΚΟΤ διαφαίνεται ότι για το έτος 2009 και μετά η εν λόγω εταιρεία είχε περίπου στο δυναμικό της 5381 κλίνες τις οποίες μπορούσε να παρέχει προσφέροντας υπηρεσίες διαμονής σε τουρίστες στα ξενοδοχεία και καταλύματά της. Ο συνολικός προσφερόμενος αριθμός κλινών στα ξενοδοχεία και καταλύματα στην ελεύθερη περιοχή της επαρχίας Αμμοχώστου για το 2009 και μετά, ήταν

⁵¹ http://www.visitcyprus.com/media/Hotels/Hotels_Larnaka_en.pdf

⁵² http://www.visitcyprus.com/media/Hotels/Hotels_Larnaka_en.pdf

⁵³ Επισημαίνει ότι ο καταγγέλλων όσον αφορά τον ισχυρισμό περί κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης έχει καταγγείλει συγκεκριμένα επτά ξενοδοχεία ή / και άλλα καταλύματα που ανήκουν στην εταιρεία A. Tsokkos Hotels Public Ltd. Στην προκειμένη υπόθεση έχει εξεταστεί το μερίδιο αγοράς της εν λόγω εταιρείας στο σύνολο των ξενοδοχείων ή / και άλλων καταλυμάτων που κατέχει αφού η αγορά έχει οριοθετηθεί να καλύπτει την ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου. Εξάλλου, στην περίπτωση που αξιολογούνταν μόνο τα επτά ξενοδοχεία τότε το μερίδιο αγοράς της εταιρείας A. Tsokkos Hotels Public Ltd θα ήταν ακόμα μικρότερο.

περίπου 35794 γεγονός που καταδεικνύει ότι το μερίδιο της εν λόγω καταγγελλόμενης εταιρείας ανέρχεται μόλις στο 15,03%.

Σύμφωνα με τη νομολογία το μερίδιο αυτό δεν μπορεί να στοιχειοθετήσει την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης ακόμα και αν ληφθούν υπόψη άλλοι παράγοντες όπως είναι για παράδειγμα οι ενδεχόμενοι φραγμοί εισόδου που προκύπτουν από το υψηλό κόστος ανέγερσης ξενοδοχειακών μονάδων ή το μερίδιο των ανταγωνιστών. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο στην υπόθεση Metro SABA II ⁵⁴ έχει αποφασίσει ότι ακόμα και κατόπιν της διαπίστωσης ότι η SABA κατείχε το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς δεν μπορούσε να θεμελιωθεί η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης καθότι το μερίδιο της τάξης του 10% περίπου ήταν ιδιαίτερα χαμηλό.

Λαμβανομένων υπόψη των ως άνω εκτεθέντων, η Επιτροπή σημειώνει ότι το μερίδιο περίπου της τάξης του 15,03% που κατέχει η καταγγελλόμενη εταιρεία A. Tsokkos Hotels Public Ltd, στην οποία ανήκουν τα επτά εκ των ξενοδοχείων και καταλυμάτων που καταγγέλλονται, από το 2009 και μετά καθώς και το μερίδιο που κατέχει κατά το έτος 2013 της τάξης του 15,34% αποτελεί αρκετά χαμηλό ποσοστό μεριδίου αγοράς και δεν είναι αρκετό για να αλλάξει τις συνθήκες ανταγωνισμού στις προσφερόμενες τουριστικές υπηρεσίες διαμονής αφού όπως καταγράφεται στο Σύγγραμμα του Λάμπρου Ε. Κοτσίρη, με τίτλο «*Δίκαιο του Ανταγωνισμού*», μερίδια αγοράς μεταξύ 20-40% θεωρούνται ότι ανήκουν σε γκρίζα περιοχή. Επίσης στο Σύγγραμμα του Doris Hildebrand, με τίτλο «*Role of Economic Analysis in the European Community's Competition Rules*», αναφέρονται τα ακόλουθα: «*A firm with a market share below 25% is unlikely to have a dominant position*». Ενισχυτικό των πιο πάνω, αποτελεί η αναφορά των Alison Jones, B. E. Sufrin στο Σύγγραμμά τους με τίτλο *EC Competition Law: Texts, Cases and Materials*, ότι: «*a finding of dominance would be ruled out at say below a 40% market share and most certainly at 25%.*»

Συμπερασματικά λοιπόν από τα ως άνω εκτεθέντα δεν έχει στοιχειοθετηθεί δεσπόζουσα θέση και ως εκ τούτου δεν υφίσταται παράβαση του άρθρου 6(1)(α) του Νόμου ούτε και του άρθρου 102 της ΣΛΕΕ.

Γ. Άρθρο 6(2) του Νόμου

Το εν λόγω άρθρο προβλέπει τα εξής:

«Απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση, από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, της σχέσης οικονομικής εξάρτησης, στην οποία βρίσκεται προς αυτή ή αυτές μία επιχείρηση, η οποία κατέχει θέση πελάτη, προμηθευτή, παραγωγού, αντιπροσώπου, διανομέα ή εμπορικού

⁵⁴ Υπόθεση 75/84 Metro-SB-Grossmaerkte GmbH & Co. KG v. Commission [1986] ECR 3021 par. 85

συνεργάτη τους ακόμη κι ως προς ένα ορισμένο είδος προϊόντων ή υπηρεσιών και δε διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση.

Η καταχρηστική αυτή εκμετάλλευση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης μπορεί να συνιστάται ιδίως στην επιβολή αυθαίρετων όρων συναλλαγής, στην εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης, στη διακοπή εμπορικών σχέσεων με ανάληψη ή μεταφορά των δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται με τις εν λόγω εμπορικές σχέσεις κατά τρόπο που επηρεάζει ουσιωδώς τον ανταγωνισμό ή στην αιφνίδια και αδικαιολόγητη διακοπή μακροχρόνιων εμπορικών σχέσεων».

Γενικότερα, για την εφαρμογή του άρθρου 6(2) του Νόμου απαιτείται η ύπαρξη σχέσης οικονομικής εξάρτησης μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, η οποία είναι δυνατόν να υπάρχει όταν μία επιχείρηση βρίσκεται σε θέση πελάτη ή προμηθευτή προς μία άλλη επιχείρηση, προς ένα ορισμένο είδος προϊόντων ή υπηρεσιών, και όταν ως εξαρτώμενη επιχείρηση δεν διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση. Επίσης απαιτείται η συμπεριφορά της επιχείρησης που βρίσκεται σε θέση ισχύος να είναι τέτοια ώστε να δημιουργεί συνθήκες κατάχρησης της σχέσης οικονομικής εξάρτησης.

Στην υπό εξέταση υπόθεση ο καταγγέλλων δεν έχει αποδείξει σχέση οικονομικής εξάρτησης μεταξύ αυτού και των καταγγελλομένων που αποτελεί το πρώτο συστατικό στοιχείο στοιχειοθέτησης του άρθρου 6(2) του Νόμου. Ανεξαρτήτως αυτού, από τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης δεν φαίνεται να υπάρχει οποιαδήποτε συμβατική σχέση ανάμεσα στον καταγγέλλοντα και οποιονδήποτε από τους καταγγελλομένους. Συγκεκριμένα ο καταγγέλλων δεν έχει προσκομίσει στοιχεία που να δεικνύουν και/ή δεν έχει αποδείξει ότι κατέχει θέση πελάτη, προμηθευτή, παραγωγού, αντιπροσώπου, διανομέα ή εμπορικού συνεργάτη⁵⁵ είτε με τα ξενοδοχεία είτε με τους τουριστικούς πράκτορες.

Ως εκ τούτου και ενόψει του ότι οι προϋποθέσεις του συγκεκριμένου άρθρου πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά η Επιτροπή καταλήγει ότι δεν θα προχωρήσει στην περαιτέρω εξέταση του εν λόγω άρθρου αφού δεν δύναται να στοιχειοθετηθεί η προϋπόθεση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης.

(ΣΤ) Θέσεις καταγγέλλοντα επί των συμπερασμάτων της Επιτροπής.

Η Επιτροπή αφού διεξήλθε με προσοχή τις θέσεις του καταγγέλλοντα που υποβλήθηκαν με την επιστολή του ημερομηνίας παραλαβής 12/8/2013 σημειώνει τα ακόλουθα:

⁵⁵ Απόφαση της Ελληνικής Αρχής Ανταγωνισμού Αρ. 450/V/2009, Καταγγελία της Παρασκευής Γουργολίτσα κατά της εταιρείας REEMTSMA ΕΛΛΑΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ & ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΙΓΑΡΕΤΩΝ (καθολική διάδοχος της οποίας είναι η IMPERIAL TOBACCO ΕΛΛΑΣ Α.Ε.) για παράβαση των άρθρων 1, 2 και 2α ν.703/77, παρ.14.

Όσον αφορά το σχόλιο που θέτει ο καταγγέλλων ότι η καταγγελία περιλαμβάνει γενικά τα πακέτα διακοπών που προσφέρονται στην Κύπρο από τους τουριστικούς πράκτορες, η Επιτροπή επισημαίνει ότι τα πακέτα διακοπών εν γένει, περιλαμβάνουν τη μεταφορά μεταξύ του σημείου αφετηρίας και προορισμού, τη διαμονή σε κατάλυμα, μεταφορά προς και από τον τόπο έλευσης στο κατάλυμα, τη σίτιση καθώς και εκδρομές ή περιηγήσεις κατά τη διάρκεια παραμονής στον προορισμό. Η Επιτροπή τονίζει ότι, για σκοπούς εξέτασης της εν λόγω υπόθεσης καθορίστηκε ότι θα εξεταστούν μόνο οι υπηρεσίες διαμονής, αγορά στην οποία δραστηριοποιούνται τα ξενοδοχεία προσφέροντας υπηρεσίες διαμονής και υπηρεσίες εστίασης (πρόγευμα και/ή γεύμα και/ή δείπνο). Ο καταγγέλλων ανταγωνίζεται τα ξενοδοχεία μόνο όσον αφορά τις υπηρεσίες εστίασης. Αντίθετα, η μεταφορά και οι οποιεσδήποτε άλλες υπηρεσίες προσφέρονται με τα πακέτα διακοπών δεν αφορούν την εν λόγω υπόθεση.

Όσον αφορά το σχόλιο που θέτει ο καταγγέλλων ότι διαφωνεί με τον καθορισμό της γεωγραφικής αγοράς, καθώς θεωρεί ότι η περιοχή Περνέρα και ο Πρωταράς μπορούν να συναποτελέσουν μια ενιαία γεωγραφική αγορά όχι όμως και η περιοχή της Αγίας Νάπας, η Επιτροπή δεν μπορεί να αποδεκτεί τη θέση αυτή γιατί δεν έχει δοθεί οποιαδήποτε τεκμηρίωση ως προς τούτο. Η Επιτροπή έχει εμπειριστατωμένα αξιολογήσει τις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν σε κάθε περιοχή και έκρινε ότι οι συνθήκες που επικρατούν στην ελεύθερη επαρχία Αμμοχώστου είναι επαρκώς ομοιογενείς και κατά συνέπεια δεν θα μπορούσε η αγορά να οριστεί τόσο στενά ως οι ισχυρισμοί του καταγγέλλοντα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αποστάσεις είναι μικρές και το κόστος μετάβασης χαμηλό ώστε να μην καθίσταται αποτρεπτική η μετάβαση από το Δήμο Παραλιμνίου (στον οποίο υπάγονται η περιοχή Περνέρα και ο Πρωταράς) στο Δήμο Αγίας Νάπας ώστε αμφότερες οι περιοχές αυτές, να αποτελούν εναλλακτική επιλογή για τον εκάστοτε τουρίστα.

Όσον αφορά το σχόλιο που θέτει ο καταγγέλλων σχετικά με την αλλαγή άδειας χρήσης των διαμερισμάτων που έγιναν ξενοδοχεία στον Πρωταρά σημειώνεται ότι το εν λόγω θέμα δεν ανάγεται στην αρμοδιότητα της Επιτροπής Προστασίας Ανταγωνισμού και ως εκ τούτου δεν μπορεί να εξεταστεί περαιτέρω. Σύμφωνα με το Νόμο, η αρμοδιότητα της Επιτροπής περιορίζεται στην εξέταση παραβάσεων των άρθρων 3 και/η 6 του Νόμου και των αντίστοιχων ενωσιακών διατάξεων. Κατά συνέπεια το νόμιμο ή μη της αλλαγής άδειας χρήσης σε συγκροτήματα διαμερισμάτων επουδενί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας από την Επιτροπή.

Όσον αφορά το σχόλιο που θέτει ο καταγγέλλων ότι δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός υπηρεσιών ώστε να δίνεται η δυνατότητα στον καταναλωτή να επιλέξει τον τύπο διαμονής του αφού για παράδειγμα η TUI και η BIBLIO GLOBUS υποχρεώνουν τους τουρίστες να πάρουν το all inclusive, η Επιτροπή επισημαίνει ότι ο εκάστοτε τουρίστας που θα επιλέξει

την Κύπρο για διακοπές δεν έχει ως μοναδική επιλογή την κράτηση μέσω κάποιου τουριστικού πρακτορείου. Δεν μπορεί να θεωρηθεί λοιπόν ότι υποχρεώνεται να λάβει οποιαδήποτε υπηρεσία που δεν επιθυμεί. Η αγορά των σχετικών υπηρεσιών μπορεί να γίνει και διαδικτυακά και ο κάθε τουρίστας να διαλέξει τις υπηρεσίες που ανταποκρίνονται στις προτιμήσεις του. Η προσφορά των πακέτων μέσω τουριστικού πρακτορείου αποτελεί μια εκ των διαφορετικών εναλλακτικών λύσεων που έχει ο τουρίστας και δεν αποτελεί την μόνη επιλογή κάποιου τουρίστα που επιθυμεί να επισκεφθεί την Κύπρο.

Εν σχέση με το σχόλιο του καταγγέλλοντα περί καθορισμού τιμών, τονίζεται ότι ο εν λόγω ισχυρισμός του καταγγέλλοντα δεν περιλαμβάνεται στην αρχική καταγγελία. Η Επιτροπή παρόλα αυτά, επισημαίνει ότι μέσα από τις συμφωνίες που προσκομίστηκαν στα πλαίσια της έρευνας της Υπηρεσίας, προκύπτει ότι οι συμφωνηθείσες τιμές που αναγράφονται στα συμβόλαια μεταξύ τουριστικών πρακτόρων και ξενοδόχων αποτελούν νόμιμο τρόπο άσκησης της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας είναι δε σύμφωνη με την συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της ελεύθερης σύναψης συμβατικών σχέσεων. Επιπρόσθετα, το άρθρο 3(1)α του Νόμου και το αντίστοιχο άρθρο 101 της ΣΛΕΕ απαγορεύουν την εφαρμογή δεσμευτικών τιμών μεταπώλησης οι οποίες έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό το ότι ο αγοραστής πιέζεται ή δεσμεύεται να εφαρμόσει τιμή μεταπώλησης όχι χαμηλότερη από συγκεκριμένο όριο ή να εφαρμόζει τιμή μεταπώλησης.

Όσον αφορά το σχόλιο του σχετικά με το μερίδιο αγοράς της εταιρείας A.Tsokkos Hotels Public Ltd, σημειώνεται ότι το σχετικό ποσοστό προέκυψε από επίσημα στοιχεία που βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα του ΚΟΤ και από στοιχεία που έστειλε ο ΚΟΤ κατόπιν αιτήματος της Υπηρεσίας. Σύμφωνα με τις υποδείξεις του ΚΟΤ *«...δεν υπήρξαν σημαντικές αλλαγές στην δυναμικότητα των ξενοδοχείων από το 2009 και μετά»*. Συνεπώς μέχρι και σήμερα η δυναμικότητα των ξενοδοχειακών μονάδων παραμένει κατά βάση σταθερή πράγμα που προκύπτει και από την εξέταση των στοιχείων που βρίσκονται καταχωρημένα στους διοικητικούς φακέλους της υπόθεσης. Συγκεκριμένα, η δυναμικότητα των κλινών των ξενοδοχείων και άλλων καταλυμάτων της υπό κρίση εταιρείας για το 2009 ανήλθε στις 5381 κλίνες σε σύνολο 35794 (μερίδιο 15,03%) ενώ για το 2013 η δυναμικότητα των κλινών ανήλθε στις 5274 σε σύνολο 34384 (μερίδιο 15,34%). Συνεπώς ο καταγγέλλων δεν έχει καταφέρει να αποδείξει τους ισχυρισμούς του περί εσφαλμένου υπολογισμού του μεριδίου αγοράς ενώ οι ισχυρισμοί του ΚΟΤ ότι δεν έχουν αλλάξει ιδιαίτερα τα στοιχεία μετά το 2009 φαίνεται να επαληθεύονται από την ελάχιστη ποσοστιαία αλλαγή στο μερίδιο αγοράς.

Καταληκτικά σε σχέση με την δήλωση του καταγγέλλοντα ότι βάσει του άρθρου 17(4) του Νόμου έχει δικαίωμα να παρουσιασθεί στην Επιτροπή, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή

σεβόμενη τις διατάξεις του περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Ν. 158(Ι)/1999 και συγκεκριμένα λειτουργώντας σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 43 του εν λόγω Νόμου, παρέχει σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα ακρόασης σε κάθε πρόσωπο που θα επηρεαστεί από την έκδοση πράξης ή από τη λήψη διοικητικού μέτρου που είναι πειθαρχικής φύσης ή που έχει το χαρακτήρα της κύρωσης ή που είναι άλλως πως δυσμενούς φύσης. Έτσι και στην προκείμενη περίπτωση, η Επιτροπή ως διοικητικό όργανο που σέβεται απόλυτα και ακολουθεί τις γενικές αρχές του διοικητικού δικαίου, έδωσε κάθε δικαίωμα στον καταγγέλλοντα να ακουστεί και να εκθέσει τις θέσεις και απόψεις του πριν τη λήψη απόφασης, αφού του απέστειλε τα προκαταρκτικά της συμπεράσματα δίνοντάς του είκοσι μια ημέρες να παραθέσει γραπτώς τις απόψεις του.

Καταληκτικά, η Επιτροπή ομόφωνα κρίνει ότι οι θέσεις του καταγγέλλοντα δεν διαφοροποιούν την προκαταρκτική της απόφαση.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Υπό το φως των πιο πάνω δεδομένων και των στοιχείων του φακέλου, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει ότι δεν έχει στοιχειοθετηθεί καμία από τις κατ' ισχυρισμό παραβάσεις του Νόμου εναντίον των ξενοδόχων και των τουριστικών πρακτόρων.

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή καταλήγει ότι δεν στοιχειοθετείται οποιαδήποτε παράβαση σε σχέση με το άρθρο 3(1)(α) του Νόμου και 101 της ΣΛΕΕ καθότι δεν έχει προκύψει οποιαδήποτε συμφωνία με αντιανταγωνιστικό περιεχόμενο, λαμβανομένου υπόψη ότι ούτε ενιαία τιμολογιακή πολιτική φαίνεται να εφαρμόζουν τα ξενοδοχεία με τους τουριστικούς πράκτορες αλλά ταυτόχρονα έκαστος ταξιδιωτικός πράκτορας διατηρεί το δικαίωμα να επιβάλει το ποσοστό προμήθειας που επιθυμεί.

Περαιτέρω, η Επιτροπή καταλήγει ότι δεν έχει στοιχειοθετηθεί οποιαδήποτε παράβαση του άρθρου 6(1)(α) και 102 της ΣΛΕΕ εναντίον της εταιρείας A. Tsokkos Hotels Public Ltd καθώς μετά την εξέταση της δυναμικότητας των ξενοδοχείων που κατέχει και διαχειρίζεται η εν λόγω εταιρεία δεν έχει προκύψει η ύπαρξη δεσπίζουσας θέσης στη σχετική αγορά.

Επίσης λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν στοιχειοθετήθηκε η ύπαρξη σχέσης οικονομικής εξάρτησης ανάμεσα στον καταγγέλλοντα και τα ξενοδοχεία ή τους τουριστικούς πράκτορες, η Επιτροπή καταλήγει ότι παρέλκει η εξέταση του άρθρου 6(2) του Νόμου καθότι η συνδρομή των προϋποθέσεων του συγκεκριμένου άρθρου δέον να συντρέχει σωρευτικά. Επομένως δεν στοιχειοθετείται παράβαση του άρθρου 6(2) του Νόμου.

Ως εκ τούτου, στη βάση των ανωτέρω, η Επιτροπή ομόφωνα αποφασίζει ότι δεν στοιχειοθετούνται οι πιθανολογούμενες παραβάσεις των άρθρων 3(1)(α), 6(1)(α) και 6(2) του Νόμου καθώς ούτε και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ ως οι ισχυρισμοί του καταγγέλλοντα.

ΛΟΥΚΙΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Πρόεδρος της Επιτροπής Προστασίας του Ανταγωνισμού